



staatsbosbeheer

“Planten voor de toekomst”



Ken de schatkamers van jouw bos en beplantingen
“ons groene erfgoed”

Doel van deze presentatie en het gesprek

- In een woud van stemmen, opvattingen, meningen en geluiden:
 - Met andere ogen naar je bos en beplantingen kijken
 - In het “bos” de bomen en de struiken zien
 - Bewust worden = wat heb ik in dat “groene huis” staan en waar komt het vandaan
 - Nadenken = wat betekent dat
 - Rekening houden met = plannen, beheren en ontwikkelen
 - Behouden zonder een museum te worden



Groen erfgoed – waar hebben het over?

- Landgoedbossen
- Parken, tuinen (tuin en landschapsarchitectuur)
- Cultuurhistorische bossen en beplantingen (herbebossingen 19^e en 20^e eeuw), Bossen nieuw land, ruilverkavelingen
- Cultuurhistorische groene landschapselementen en gebruik (hakhout, hagen, grienden etc.
- Historische of memoriebomen
- Groene Landart
- Inheemse, autochtone bomen en struiken, oude boselementen/bronpopulaties

Waar hebben we het vandaag over?

- Inheemse bomen en struiken van autochtone oorsprong
- In de context van oude boselementen/landschapselementen – bronpopulaties
- Populaties van bomen en struiken die dienst kunnen doen als in situ zaadbron en geregistreerd kunnen worden in de NL Rassenlijst voor bomen en struiken

Definities

- Inheems, autochtoon; genetisch materiaal dat over duizenden jaren in onze klimaatregio zich heeft weten handhaven
- Bronpopulatie/oude boskernen: populaties van bomen/struiken van autochtone oorsprong in oude bossen en landschapselementen
- In situ: bronpopulaties in hun natuurlijke oorsprong (bossen, landschapselementen)
- Ex situ; collectie van inheemse, autochtone bomen en struiken in een genenbank (Roggebotzand) en als zodanig in beheer (behoud en ontwikkeling)
- Klimaatregio: klimaatgebied waarin inheemse, autochtone bomen en struiken zich bevinden. Voor Nederland: Nederland & West Vlaanderen

Definities en criteria inheems, autochtoon nader beschouwd

- Definitie autochtoon bosbouwrichtlijn: spontane vestiging na laatste ijstijd, continue verjonging. Kunstmatige verjonging alleen met teeltmateriaal uit dezelfde autochtone opstand of uit de nabije omgeving
- Inheems: bosbouwrichtlijn inheemse, autochtone opstand geteeld uit zaad van dezelfde of nabije autochtone opstand uit hetzelfde herkomstgebied
- Nederland – West Vlaanderen is één **herkomstgebied/klimaatregio**, dus aanleg met autochtone herkomsten uit andere deelgebieden uit het **herkomstgebied/klimaatregio** wordt ook als inheems, autochtoon beschouwd

Criteria autochtoon uitgangsmateriaal

- Wilde soorten of diens natuurlijke variëteiten (rozen, bramen)
- Afkomstig uit oude bos(kernen), hakhout en houtwallen (oude groeiplaatsen)
- Zoveel als mogelijk herleidbaar tot spontane vestiging
- DNA onderzoek
- Groeiplaats binnen het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort
- Bos, landschapselement, hakhout, houtwal voor 1850-1830
- Groeiplaats stemt ecologisch gezien overeen met de natuurlijke standplaats van de soort (in een niet vergraven bodemprofiel)
- Indicatieve soorten voor oude boskernen, houtwallen
- De soort komt in de omgeving op meerdere vergelijkbare groeiplaatsen voor



Kaders & borging voor behoud en ontwikkeling

- Mondiale afspraken inzake biodiversiteit – klimaatconferenties
- Europese gemeenschap – Verdrag van Bern, Habitatrictlijn
- Nederland:
 - Bronnen van ons bestaan 2002
 - Bossenstrategie 2020,
 - Planten voor de toekomst 2021
- Borging:
 - Nederlandse Rassenlijst bomen (en struiken) – potentiële zaadbronnen
 - Atlas Groen Erfgoed – RCE - geografisch
 - Behoud groen erfgoed – RCE – kwalitatieve omschrijving
 - Habitatrictlijn – wettelijke kaders op EG niveau en nationale uitvoeringseisen



Wat nut ons het behoud van inheemse, autochtone bomen en struiken

- De drie pijlers:
- Biodiversiteit; samenhang en relaties van soort met anderen soorten (plantaardig en dierlijk)
- Klimaatbestendigheid; genetische kwaliteit gerelateerd met klimatologische ontwikkelingen door de eeuwen heen
- Ziekteresistentie; praktische waarnemingen t.a.v hogere resistentie

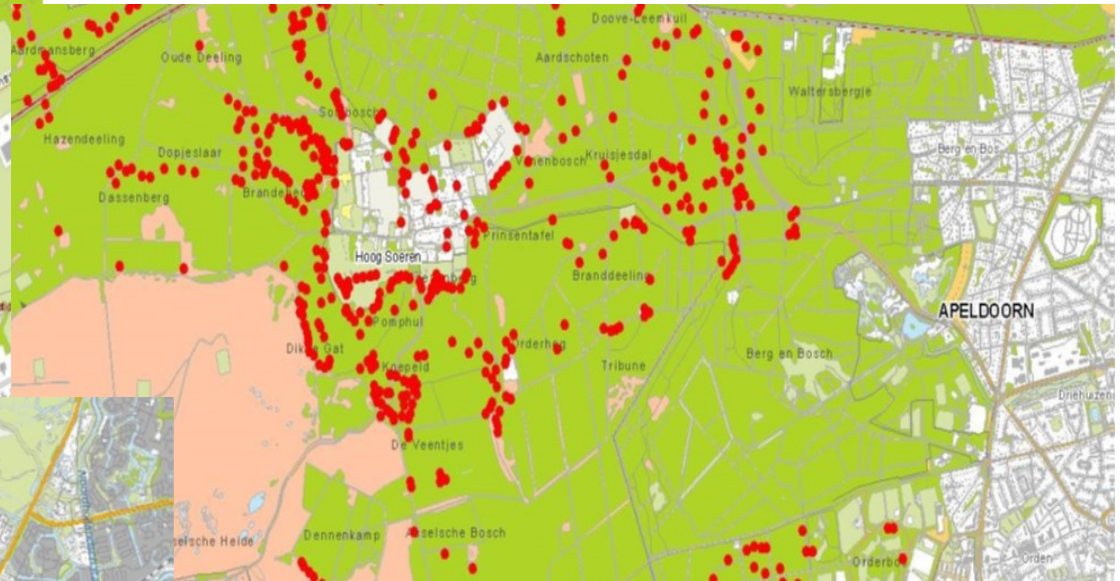
Wat weten we anno 2022

- Inventarisaties van Ecologische Adviesbureau B. Maes
- Atlas Groen erfgoed Rijksdienst voor cultureel erfgoed
- Atlas voor bomen en struiken – B. Maes
- Registratie bekende locaties t.b.v. oogst – Nederlandse Rassenlijst voor bomen en struiken
- Rapporten en kaarten allocaties bronpopulaties Staatsbosbeheer
- Aanwijzen en beheren TOP bossen en landschappen (leren)
- En hoe staat het bij U?:.....

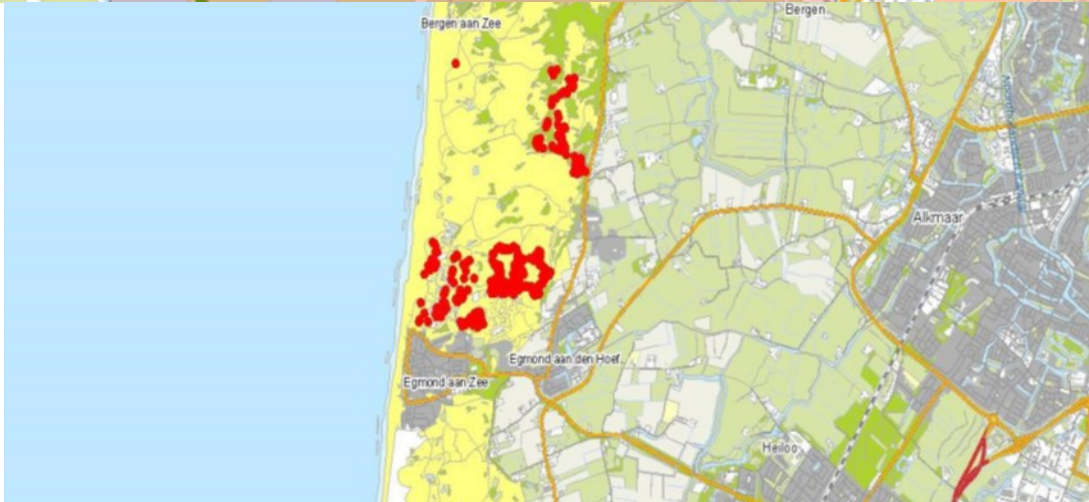
Drie voorbeeld gebieden Staatsbosbeheer



IJssel



Hoog Soeren



Schoorl

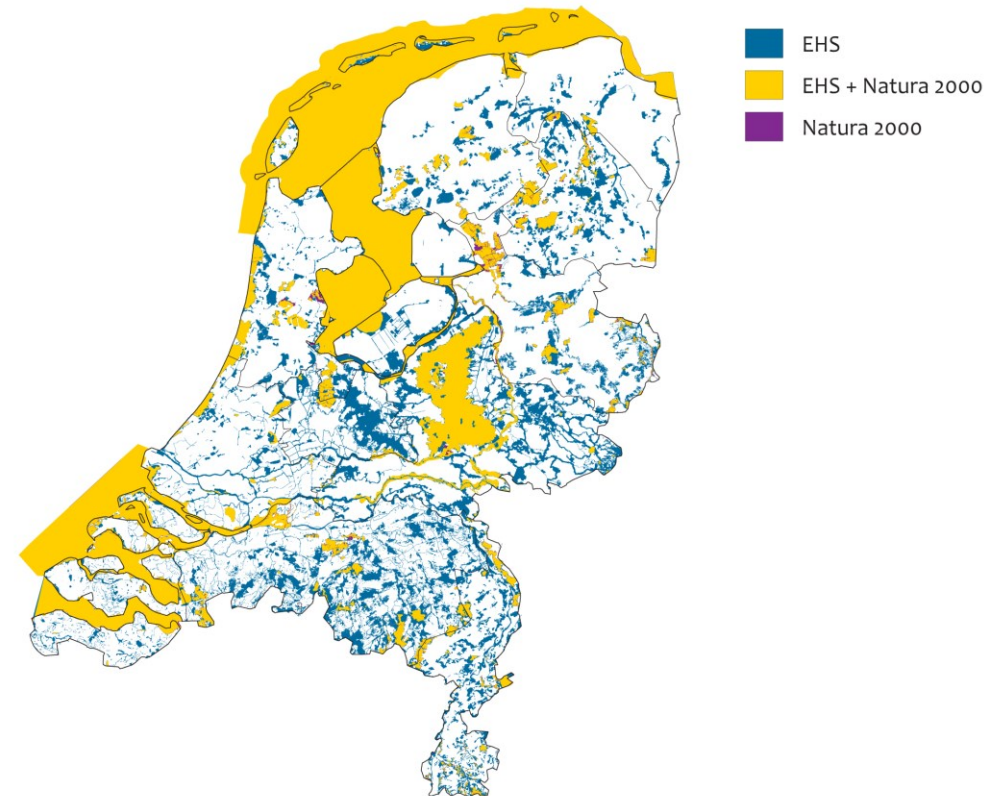
Wat heb je nodig om te weten wat er in je terrein staat

- Vakkennis – kennis van soorten en hun groeiplaats/vegetatiekunde – v.b. *Cornus mas*, *Clematis vitalba*, *Salix* spp.
- Terreinkennis
- Historische kennis:
 - Atlassen (verleden en heden)
 - Beheergegevens
 - Gebiedsgegevens
 - Monitoring
- Onderzoeksrapporten b.v. archeobotanisch en paleobotanisch onderzoek
- Onderzoek (DNA-profielen)

Bron en status



EHS en Natura 2000-gebieden



Bron: LNV.

PBL/aug07/1425
www.compendiumvoordeleefomgeving.nl

En dan?

Soorten en/of bronpopulaties in je gebied, wat dan:

- Status gebied b.v. N 2000 – habitatrictlijn
- Beheervorm = rekening houden met uniek genetisch materiaal
- Richten op behoud en ontwikkeling $\neq$ geen museum
 - Aanleg nieuwe beplantingen, aansluiten qua groeiplaats en soortenkeuze
 - Soortenkeuze en herkomst NL Rassenlijst, SI (source identified)
- Registratie databank RCE, geografische borging
- Nederlandse Rassenlijst (zaadbronnen)
- Subsidies, leuk maar wees kritisch wat ze feitelijk beogen (voorbeeld linde planten)

We hebben nog veel te leren – wat weten we niet

- Kennisuitwisseling en borging op alle (deel)gebieden
- Samenhangende inventarisaties terrein beherende organisaties en eigenaren
- Klimaatregio versus “lokale autochtoniteit”
- We kennen de moederbomen en struiken, maar hoe zit het met de vaders en hun invloed - windbestuivers
- Anticiperend en evoluerend vermogen van de natuur (klimaat, biodiversiteit)

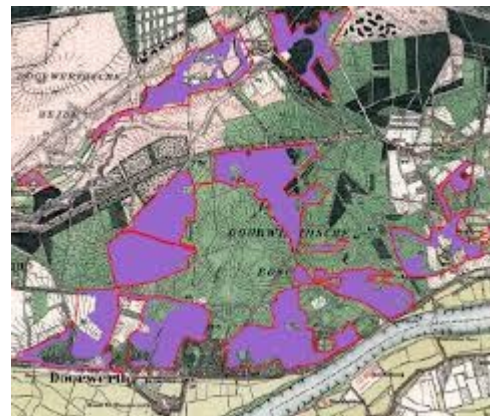
Kennisbronnen

- Centrum voor genetische bronnen Nederland
- Ecologisch Adviesbureau Maes
- Staatsbosbeheer Zaad & Plantsoen
- Stichting Levend Archief i.s.m. UN Radboud en UN Amsterdam

Handig



Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap



Beheerdersdag 2022 - Lammert Kragt



staatsbosbeheer

Vragen

